

En zoo'n prachtstel menschen zou school na school moeten hebben. En onze kinderen zelf. Als ze zóó werken, zóó, dat ze met zes en twintig uur per dag toch op hun achttiende jaar in staat zijn, of een beroep te kiezen, of naar de Universiteit te gaan. Hoe zullen ze moeten stoomen, die zes en twintig uur! Ik zie ze dan pas recht „opgewonden en vermoeid” uit de school thuishkomen.

De huiswerklooze school. God beware ons er voor. Maar nog méér: God beware onze kinderen ervoor.

September 1927.

Gezin en School

jg. 3, nr. 5, mei 1928

Nog eens: De huiswerklooze school.

Het artikel van Mevr. Lugten—Reys over dit onderwerp in G. en S. afl. 2. heeft bestrijding gevonden in Het Kind. In het nummer van 3 Mrt. beschreef de redacteur, de heer D. L. Daalder een uitvoerig artikel: Huiswerk als geneesmiddel. Op zijn verzoek nemen we hieruit een en ander over (plaatsgebrek dwingt ons tot beperking).

Arm en bloedeloos wordt het leven, wanneer er voor onze jongens en meisjes buiten de school geen andere mogelijkheden bestaan dan huiswerk of verveling, de gewone begeleiding van „dolle pret”. Wanneer wij ouderen, meenen, dat er geen ander *wèrk* zou bestaan dan wat door de school als zoodanig wordt betiteld. Wanneer wij iedere vacantie snakken naar het einde, om opnieuw „het gareel” op de schouders te kunnen leggen van zitten op een bank en zitten op een stoel; moe van al dat jachten en vliegen op fietsen, dat eeuwigdurend verzinnen van telkens nieuwe pretjes, dat altijd weer verschaffen van nieuwe boeken, waarin de sensatie al sterker moet zijn om te kunnen voldoen.

96

Arm en bloedeloos worden de kinderen uit de gezinnen, waarin dit alternatief als het eenig mogelijke wordt gezien. Diepe lagen uit hun leven worden er nimmer aangeboord, rijke bronnen van geluk zijn er verzand, waardevolle „erffactoren” latent gebleven.

Want er was in hun huizen wél een studeerkamer, maar gèèn werkplaats, wél een volle boekenkast, maar gèèn zalige rommelzolder, — de schaar lag er onbereikbaar hoog en de bak met spijkers achter slot en grendel — het was overal onveilig door neepjesmutsen en redderende mama's en het tuintje was vol met sierlijke planten tusschen geharkte grintpaden.

Er was gèèn vader, die knutselde of er op uittoog met een binocle en een plantenbus, gèèn moeder, die knipte en kookte — er waren wél keurige soirées en fleurige partijen, — er was veel vervelende visite en geen boom, om in te klimmen of aan te schommelen, — kortom, er was veel fatsoen, lastige burens en een eindelooze hoeveelheid schaamte per uur.

Is het dan wonder, dat vrijheid in latere jaren verveling beteekent of een opeenstapeling van verstrooiende genietingen?

Wie niet de gelegenheid geeft door het scheppen van allerlei mogelijkheden, krachten vrij te maken, die dringen tot uiting, wie niet zijn thuis en zijn tuin zóó inricht, dat de groeiende kinderen zichzelf al oefenende in leeren kennen en aan de scherpwaarnemende ouders openbaren, wie zich veel met hen bezighoudt en hun levens richten wil en niet vrij laat scheppen om met zekerheid te kunnen determineeren, wie bang is voor rommel en de critische blikken van de „nette menschen” uit onze bijgeharkte wereld — die zal in arren moede en met wanhopig gebaar uitzien naar de school en haar zegeningen van rapporten en huiswerk, — die zal den schoolmeester prijzen, omdat hij de kinderen zoo aardig weet „bezig te houden”, — maar die zal zich eenmaal verwijten, dat hij niet breeder liet ontplooien en niet scherper keek.

En het is om deze reden, dat er onder de ouderen zooveel voortgaan met hun „onzalig gehamer op het onderwijs”, dat er onder de jongeren zooveel zijn, die in de jeugdbeweging de mogelijkheden zoeken, die noch de eenzijdige school noch het enge thuis kunnen of willen bieden. Zij allen zijn tot het inzicht gekomen, dat „de mensch bij kennis alleen niet leven kan”, dat de school er bij haar tegenwoordige organisatie nimmer in zal slagen, met eenige zekerheid te bepalen, wàar de typische talenten van ieder kind liggen, dat een maatschappij innerlijk en uiterlijk moet verarmen, wanneer er niet economischer met haar „menschmateriaal” wordt omgesprongen door scherpere determinering van de

97

uiteenlopende typen. Hun protest gaat in twee richtingen: tegen school en gezin.

Tegen de school, omdat zij trots alle kritiek intellectualistisch is gebleven — tegen het gezin, omdat het is geworden het oord van gapende verveling. Zij vragen van beide een totale reorganisatie: zij willen een school, waar intensief wordt gewerkt met handen en hoofd en gemoed — en een huis, waar honderd mogelijkheden openstaan om de krachten te wekken en daardoor te meten.